

Opsamling fra temadagen om liturgi i Haderslev Provsti lørdag den 30. november 2019

Det blev en dag med mange vigtige og gode ord om det at være til gudstjeneste, om hvordan de forskellige dele af gudstjenesten påvirker os, og hvad den som helhed giver os hver især. Der var mange samtaler i de 8 grupper, og det er ikke helt nemt at sammenfatte resultatet, her følger en del af det, der blev skrevet ned.

Det første spørgsmål, "Hvorfor går vi i kirke" blev der snakket om med sidemanden og efterfølgende blev der skrevet på de store Post-its. Nogle ord gik igen rigtig mange gange – nemlig dem, der ses med de største bogstaver i "ord-skyen" herunder. Det siger noget om, hvilke emner, følelser og elementer i gudstjenesten, der især betyder noget for deltagerne.

Ord der er skrevet som svar til spørgsmålet "Hvorfor går vi i kirke"

Til spørgsmålet "Hvordan er gudstjenesten et rum, hvor vi møder Gud?" var de umiddelbare svar, hver enkelt skrev på post-its selvfølgelig forskellige, men der blev f.eks. skrevet:

- Her møder vi evangeliet om Jesus Kristus
- Et højtidssted, hvor blikket løftes til det, som er større end os selv
- Fordi vi taler om Gud
- Når jeg bliver stille, lille og ikke er centrum, så er der mulighed for at verden, livet, Gud kan tale og fylde
- Afvikling af gudstj. er kendt på forhånd, det giver bedre plads til at reflektere over indhold i prædiken
- Høflighed
- Gud rører vores hjerte gennem musikken
- Fornemmelsen af at Gud vil mig noget
- Hvor to eller tre samles i Jesu navn, er Han selv midt blandt os

Samlende ord er, at Gud mødes gennem ord, musik, salmesang, nadver og velsignelse, men også gennem stilheden, tiden til eftertænksomhed og det fysiske rum. Gud taler til os i ord og vi svarer med bøn og sang.

Herunder følger en sammenskrivning af kommentarerne til de nævnte spørgsmål.

”Hvad betyder prædikenen for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?”

Prædikenen har en central betydning for hvordan Gud mødes i gudstjenesten, den er Guds tale til os - hans ord får frit løb. Med præsten som formidlingsled mellem mennesker og Gud hjælpes vi til at forstå Gud bedre. Prædikenen kan opfattes som ”en forstyrrelse” i dagligdagens trummerum, hvor man bliver mindet om den større sammenhæng, man også er en del af. Prædikenen aktualisere ordet, kan sætte nye tanker i gang, og en sætning kan starte en stille indre refleksion. Udlægningen af teksten hjælper til mødet med Gud.

Det nævnes også at prædikenen er det mindst hellige i gudstjenesten – nu.

Og følgende spørgsmål stilles: Er prædiken ”undervisning i den kristne tro”?

Hvad betyder bøn for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?

Bøn er med til at skabe veje at nå Gud på, giver os sprog og tanker på hvordan vi kan samtale med Gud. At bede betyder at vi siger, at Gud er tilstede og at vi forventer, at Gud tror på os. Bønne er et hjertesprog mellem Gud og mennesker. For den gælder ingen regler eller kriterier for, hvad der er rigtigt eller forkert. Bøn er et åbent rum mellem Gud og mennesket. At bede sammen giver fællesskab og en aktualiseret bøn hjælper os til at møde Gud.

Bøn er også ydmyghedens sted, hvor vi bøjer os og rækker efter hjælp hos det som er større. Det kan også være et stille rum, hvor man rækker ud til den syge nabo eller børnene i Syrien.

Bønner er ofte liturgisk-magiske. De indeholder en kraft ved ordenes betydning. Det er ok, at man ikke forstår ordene.

Det nævnes også, at det er træls hvis bønner altid handler om tilgivelse. Det dømmende, som trykker os ned.

Og helt praktisk om bønnens præcision – værdien i en præcis og indholdsmættet bøn i en hverdag med mange ord.

Hvad betyder bibellæsninger for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?

Gud taler til os gennem teksterne og vi hører flere facetter af Guds ord og forstår hvem Gud er. Her bliver der sagt noget om hvad vi skal med vores liv – Guds indspark til vores liv sammen. Teksterne ”stemmer sindet” til årets begivenheder. Guds ord til os danner udgangspunkt for prædikenen. De er den røde tråd. Det er en berigelse med frelseshistorien – spændet fra GT til NT.

Der er også svaret, at Bibellæsningerne er ikke centrale for mødet med Gud, fordi de er så lange og ordrige at man falder ud OG DOG – der falder korn af til os, og de står som meningskulisser, som giver stof til salmer, bønner og giver gudstjenesten et stå-sted.

Andre synes netop det kan være svært at se den røde tråd mellem læsningerne, og at de kan være irrelevante.

Hvad betyder musikken og sangen for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?

Musikken stemmer sindet til Guds-mødet og er ikke begrænset af ordenes begrænsninger. Sang og musik løfter, sang og musik i det fælles åndedrag = fællesskab. Power i sangene giver glæde – stilhed giver eftertænksomhed. Man får følelsen med – vi mærker Gud.

Musikken og sangen er rigtig vigtig, der er genkendelighed, skønhed og højtidelighed. Musikken åbner vores hjerter, og sangen giver fællesskab – sangen er også vores tak til Gud.

Sangen og musikken giver mulighed for pauser – i en samtale eller et møde, vil der altid være øjeblikke hvor vi er stille, og det har vi brug for.

Nye salmer er udfordrende og lærerigt. Mange gamle salmer er svære at forstå, men jo ældre man bliver, jo mere lægger man mærke til indholdet. Salmerne er udtryk for fællesskab med andre troende i andre tider. Sangen viser, at troen er noget, vi deler med hinanden / er fælles om.

Følgende spørgsmål stilles: Er kirkemusikken fjern for unge? Og skal det være orgel?

Hvad betyder rummet for, hvordan vi møder Gud i gudstjenesten?

Rummet er en vigtig ramme i forbindelse med forkyndelsen, det understøtter liturgien, underbygger det, der sker og har samme fokus som gudstjenesten. Det giver hellighed, højtidelighed, festlighed og tryghed – som nogle skriver: En bane at spille på, som passer til opgaven.

Der er en tradition i rummet, så man fornemmer at generationerne før klinger med. Det er også nævnt, at rummet sætter rammerne for oplevelsen, som en form for indirekte ledelse.

Arne Haugen Sørensen citeres for at have sagt "Det første man skal se, når man træder ind i rummet skal være Kristus" og andre har skrevet, at korset skal være centrum.

Nogle skriver, at rummets primære funktion er at være "noget andet end dagligstuen", men at der også er en dobbelthed i det, da det både skal være "noget andet" men samtidig ikke må være fremmed.

Og andre har netop skrevet at rummet virker stort og fremgørende.

Det pointeres også, at Jesus var vandreprædikant og gik i naturen, så vi skal være meget mere omvandrende i naturen / der hvor mennesker færdes. Vi lægger for meget vægt på rummet og rammerne – samtalen om troen har vi ikke i gudstjenesten men i den frie samtale

Det nævnes, at det typiske folkekirkerum underbygger ikke Guds-mødet som mødet med de andre levende.

Følgende spørgsmål stilles: Betyder kirkerummet mere end præsten, når familier holder barnedåb?

Og: Er det måske netop omvendt ved begravelser/bisættelser?

Kan noget med fordel ændres til det bedre?

En stor del af de kommentarer der er til ændringer kan samles i fire kategorier:

1) Salmer og musik

– fornyelse ønskes, indhold der relaterer til hverdagslivet, balance mellem brug af nye og gamle salmer og at orglet suppleres med andre instrumenter

2) Læsninger

- fornyelse af sproget/nutidig sprog ved brug af Den nye aftale eller Bibelen 2020, en 3. tekstrække og forslag om at droppe den afsluttende kollekt og GT-læsningen. Andre siger at GT-læsningen endelig skal blive. Nogle vil gerne have GT- og epistellæsningerne kortere.

3) **Bønner**

- Igen ønskes der nyere formuleringer og nutidigt sprog – dog uden at indholdet bliver forfladiget. Der næves ønske om kortere bønner, færre bønne og frit valg for kirkesangeren i forhold til valg mellem autoriserede indgangs- og udgangsbønner.

4) **Modtagelse i kirken og "guidning"**

- At man møder folk åbent (særligt nye), hilser, byder dåbsfamilier velkomne, evt. guidning via skærme og at give en indledning/forklaring til svære tekster samt opmærksomhed på, at medlemmerne ikke fremmedgøres.

Herudover er der følgende konkrete forslag:

- Mere dialog med menigheden
– kunne prædikenen f.eks. ind i mellem være dialogisk frem for monologisk?
- Lægmandslæsning af epistelteksten
- Stilhed til personlig bøn
- Fokus på børn med f.eks. 5 min. for børnene
- Ens liturgi i kirker, som deler personale

og øvrige kommentarer som disse:

- Prædiken skal gerne tale ind i nutiden med evighedens tyngde
- Menigheden kan styrke gudstjenesten ved at være modtagende og inkluderende.
- Højmessens trænger til et kirkekafe-samtale-rum hvor vi kan tale om tro
- Det skal tales op, at gudstjenesten er et sted, hvor du ikke er andet, end et menneske overfor Gud (ikke klient, patient, forbruger, kunde, netværker.....)
- Gudstjenesten er lige som den skal være

og spørgsmålet:

- For hvis skyld skal vi lave ændringer?

Herefter var der samtaler i nye grupper, hvoraf fire grupper først talte om "Hvad betyder det for dig, at du er døbt?"

Det kom der bl.a. følgende svar på:

- At være privilligeret
- At jeg ikke tilhører mig selv
- At være sat ind i en ny virkelighed
- Det helt afgørende, som vi har svært ved at sætte ord på
- At blive guds barn

Denne ord-sky er dannet af ordene fra alle svar på spørgsmålet:

Efterfølgende blev der talt om, hvad det betyder, om børn i ens familie bliver døbt.

Her kom følgende svar:

- Jeg vil være ked af at være i evigheden uden dem!
- Vigtigt og derfor hurtig dåb (2-3 uger) + parathed til nøddåb
- Barnet er "sikret" mod onde kræfter
- Dåben er menighedens velkomst til barnet
- En del af vores kultur
- I livets store udfordringer er det godt at have Gud med
- Vigtigt for os – men respekt for den enkeltes valg
- Sorgfuldt når vores børnebørn ikke døbes. At vise dem vej
- En glæde når det sker... dåb vælges til...

Fire grupper havde samtaler om nadveren.

Anekdoter:

En pige på 6 år er med til allehelgensgudstjeneste og nadveren undervejs.

Efter gudstjenesten spørger pigen sin mor "Hvorfor så alle folk så sure ud, da de gik til nadver?" Moren har ikke lige noget svar, men på vej ud af kirken møder de et ældre ægtepar, de kender, og moren siger til dem: Min datter synes, at alle der gik til nadver ved gudstjenesten så meget sure ud, hvordan tror I, det kan være?

Den ældre dame bøjer sig ned til datteren, peget på sit hjerte og siger: Jeg var ikke sur, men tænkte på alle dem, som jeg i mit hjerte bar med op til alteret.

Ud fra anekdoten blev der talt om "Hvad har du "med", når du går til alters?"

Der "medbringes" både bekymringer, fejl, ydmyghed, alvor, inderlighed, mennesker man har mistet, længslen efter at høre til fællesskabet ved Jesu bord, men også tillid til syndsforladelsen, at man kan komme med hvad man har, og at det er en anledning til at få sagt tak.

Efter nadveren opleves lettelse, nærhed, fred og ro, forbøn, en fælles arv og en bekræftelse af at tilhøre "dette fællesskab".

Nogle skriver også at nadveren er en opdeling af fællesskabet, og der stilles følgende spørgsmål:

- Kan vi få alle med?
- Tales der for meget om synd i folkekirken?
- Føler mange, at det er ubehageligt at stå foran alteret og bede om syndsforladelse hver søndag?
- Skal der bruges forskellige ritualer for at imødegå dette?

Grupperne talte også om det konkrete eksempel på, hvad præsten skal svare, hvis et barn under nadveren overrasket spørger, om "Det virkelig er rigtig blod?"

Her blev givet klare svar som:

- Det er ikke blod, men det er saft
- Hvis du tror det
- Det er saft! (I modsætning til at sige "nej, det er bare saft")
- Ja, og det er også saft
- Nej, men det er Jesu tegn på, at han døde for os, så vi kan blive tilgivet, samt blive en del af Guds store familie.

Og så blev det bemærket at "også i Bibelen står der, at Jesus tager brød og vin som symbol på legene/blod.

Nogle grupper nåede også at tale om spørgsmålet "Hvorfor døde Jesus?"

Her kom følgende svar:

- For at frelse mennesket og give evigt liv
- Døden på korset som sejr over døden
- Døden på korset som et billede på Jesu menneskelighed – opstandelsen som det guddommelige element
- Han dør på korset som bod for vores synder
- Døde på korset for at vise os at der var et liv efter døden – Han er den eneste som er kommet tilbage
- Fordi han blev slået ihjel
- En ny pagt blev skabt mellem Gud og alle mennesker

Der blev også stillet dette spørgsmål: Fylder syndsforladelsen for meget?

Vi håber, I med denne opsummering fra dagen, kan finde inspiration til, at arbejde videre med samtaler omkring gudstjenestens liturgi i de enkelte sogne i løbet af de kommende måneder, gerne i samarbejde med andre organisationer eller institutioner i sognet.

Kommentarer og nye forslag må meget gerne sendes til folkekirkensliturgi@km.dk, og de vil blive taget med, når biskopperne mødes for at drøfte om og i hvilket omfang, der skal ske ændringer eller nye tiltag på det liturgiske område.